

Leerlingpopulatieplan obs Jaarfke

Inleiding: perspectief en consequenties

Obs Jaarfke is een van de drie scholen in het dorp Scheemda. Er zijn twee openbare scholen en een christelijke school. Het Winschoterdiep is een natuurlijke grens in het dorp. In principe gaan alle kinderen die ten noorden van het Winschoterdiep wonen (Scheemda en Scheemdermeer) en waarvan de ouders kiezen voor openbaar onderwijs naar obs Jaarfke.

De laatste jaren is er vanuit de overheid steeds meer aandacht voor de basisvaardigheden, taal, rekenen en lezen. Het team onderschrijft dit belang, een goede basis voor elk kind. Maar bij deze basis hoort ook een brede ontwikkeling en de mogelijkheden voor kinderen om te ontdekken waar ze goed in zijn.

Dit leerlingpopulatieplan moet inzicht geven in de populatie van onze school, inzicht aan onszelf, maar ook aan andere belanghebbenden zoals de ouders van de school, het bestuur en de Inspectie. Op basis van de beschrijving in dit plan moeten keuzes gemaakt worden. Keuzes voor het onderwijs op obs Jaarfke, op het gebied van de basisvaardigheden, maar ook op andere terreinen. Het moet ertoe bijdragen dat we (team en belanghebbenden) een reëel beeld hebben van de mogelijkheden en verwachtingen van onze kinderen.

Opzet

Er is veel onderzoek gedaan naar factoren die de ontwikkeling van een kind bepalen. Als uitgangspunt voor dit leerlingpopulatieplan hanteren we de publicatie van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) "Risicofactoren voor onderwijsachterstanden" uit 2012 (bijlage 1). In deze publicatie wordt uitgegaan van drie factoren die van invloed zijn op het ontstaan van achterstanden: kindfactoren, gezinsfactoren en schoolfactoren. In dit leerlingpopulatieplan analyseren we de stand van zaken op obs Jaarfke op deze drie deelgebieden.

Kindfactoren

Kindfactoren zijn in hoge mate bepalend voor het schoolsucces van kinderen. De meest in het oog springende factor hierbij is intelligentie. Het IQ van het kind is een vast gegeven, waarbij wel de kanttekening moet worden geplaatst dat bij het bepalen van IQ bij jonge kinderen regelmatig een vertekend beeld ontstaat. Naarmate kinderen ouder worden, wordt de IQ-bepaling betrouwbaarder. Het IQ van het kind bepaalt de hoeveelheid en het tempo waarmee een kind leerstof kan opnemen. Een kind met een laag IQ heeft een lager leerstofplafond dan een kind met een hoger IQ en zal ook baat hebben bij vaker en meer herhaling van de leerstof, middels verlengde instructie en oefening. Ook het gedrag van een kind bepaalt een belangrijk deel van het schoolsucces. Zaken als ambitie, concentratie en het vermogen tot samenwerken kunnen een positieve, maar ook een negatieve invloed hebben op de ontwikkeling van het kind. Los van deze individuele verschillen kan er ook een

relatie tussen IQ en gedrag worden vastgesteld. Kinderen met een laag IQ zijn vaak minder gemotiveerd om te leren, hebben meer structuur nodig en kunnen minder goed plannen dan kinderen met een hoog IQ.

Naast het IQ kan ook het gedrag van een kind belemmerend werken voor zijn ontwikkeling. Het objectiveren van de gedragsfactoren kan het best middels de kinderen die gediagnosticeerd zijn door een psycholoog of orthopedagoog. Het gaat hierbij dan om het hele bereik aan sociaal-emotionele aandoeningen. Er zijn op de huidige populatie van obs Jaarfke zes kinderen die gediagnosticeerd zijn met ADHD, ADD of andere stoornissen in het sociaal-emotionele spectrum. Dit is vier procent van de schoolbevolking. Het percentage gediagnosticeerde kinderen is niet hoog. Wel zijn er aantal kinderen waarbij de collega's ook kenmerken herkennen, maar die niet gediagnosticeerd zijn.

Los van de sociaal-emotionele aandoeningen is er ook nog een groep kinderen met een laag ambitieniveau. Hiervoor kunnen de oorzaken ook liggen in de gezinsfactoren.

Conclusies

Er zijn niet bovengemiddeld veel leerlingen met een gediagnosticeerde sociaal-emotionele aandoening of een beperkt IQ.

Gezinsfactoren

Het NJI onderscheidt drie gezinsfactoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van kinderen. De eerste factor is de sociaal economische status. Deze factor heeft grote invloed op het ontwikkelingspotentieel van een kind. Onderzoek heeft aangetoond dat het effect groter is dan van bijvoorbeeld anderstaligheid en/of etniciteit. Ook de opvoedingsprincipes hebben invloed. Gezinnen waarin de kinderen gestimuleerd worden tot ontwikkeling, thuis en op school, hebben een positieve invloed op de ontwikkeling van kinderen. De laatste jaren is het beleid van veel scholen om te komen tot educatief partnerschap met ouders. Hierbij worden ouders gestimuleerd om te komen tot onderwijsondersteunend gedrag. Het is een manier om enige invloed te kunnen uitoefenen op de gezinsfactoren van een kind. Tot slot zijn er de leefomstandigheden. Zaken als armoede, echtscheiding, verslavingsproblematiek en huiselijk geweld hebben veel effect op kinderen. Zonder een veilige thuisbasis is het voor kinderen lastig om op school tot leren te komen.

Om een beeld te krijgen van de thuissituatie van de kinderen van obs Jaarfke, inventariseren we een aantal kengetallen van de ouders van obs Jaarfke en de inwoners van Scheemda.

Een eerste indicator is de weging van de kinderen van obs Jaarfke. Kinderen worden gewogen als beide ouders maximaal een voorbereidende beroepsopleiding hebben gevolgd. Het percentage gewogen leerlingen op obs Jaarfke is 5%. Wel zijn er grote verschillen per groep.

Leerlingenaantallen per groep – 1 okt. 2014

	Aantal leerlingen	0,3-leerlingen	1,2-leerlingen	Percentage
Groep 1	16	1		6%
Groep 2	19	1		5%
Groep 3	19	1		5%

Groep 4	18			0%
Groep 5	16			0%
Groep 6	17	1		6%
Groep 7	17	1		6%
Groep 8	21	1		5%
	143	6	0	4%

Een nauwkeuriger beeld geeft het opleidingsniveau van de ouders van obs Jaarfke. Het opleidingsniveau van de ouders geeft ook een indicatie voor de sociaal-economische status van het gezin. De meeste ouders van obs Jaarfke zijn middelbaar opgeleid. Twintig procent van de ouders heeft maximaal een VBO-opleiding gevolgd. Het percentage hoogopgeleiden is ook ongeveer twintig procent.

Opleidingsniveau ouders obs Jaarfke op 01-10-2014

	Oktober 2014-aantal	Oktober 2014 - %
Basisonderwijs/VSO	1	0%
VBO	55	20%
Mavo-MBO	165	59%
Havo-HBO	55	20%
VWO-universiteit	5	2%
Totaal	281	

De school heeft geen zicht op het inkomen en de werkgelegenheid van de ouders van de kinderen. Om ons hiervan een beeld te vormen maken we gebruik van de kengetallen van de gemeente, de GGD en het CBS. We gaan ervan uit dat het beeld van Scheemda ook representatief is voor de ouders van de school.

Scheemda behoort tot de gemeente Oldambt. De gemeente Oldambt is in 2010 samengesteld uit de gemeenten Winschoten, Scheemda en Reiderland.

Armoedemonitor gemeente Oldambt 2010

De gegevens in deze armoedemonitor hebben vooral betrekking op de gehele gemeente Oldambt. Uitzondering is het percentage minima. In Scheemda leeft 9,3% van het aantal huishoudens op of net boven het minimum. Dit is lager dan het gemeentelijk gemiddelde en ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde.

WMO enquête GGD 2010

In deze enquête zijn de cijfers van 2009 van de voormalige gemeente Scheemda nog opgenomen. Deze geven het volgende beeld:

	Gem. Nederland	Gem. Groningen	Scheemda
Gemiddeld jaarinkomen	24.000	21.200	21.300
Arbeidsongeschiktheid per 1000 inw.	70	76	89

Werklozen per 1000 inw.	44	56	67
Bijstand per 1000 inw.	38	51	39
Huiselijk geweld per 1000 inw.		10,6	7,0
Aantal vastgestelde gevallen kindermishandeling per 1000 inw. (periode 2006-2009, per jaar)		3,3	1,88
Aantal risicokinderen (0-4-jarigen) per 1000 inw. (periode 2006-2009, per jaar)		11,2	9,3

Het is te verwachten dat in Scheemda, als grootste kern van de voormalige gemeente Scheemda, deze zaken van toepassing zijn. Dat betekent dat er relatief veel werkloosheid is, gezinnen een beneden gemiddeld inkomen hebben, maar gemiddeld in vergelijking met de gehele provincie. Een gemiddeld aantal moet rondkomen van de bijstand, minder dan gemiddeld in vergelijking met de gehele provincie. Er is een relatief laag percentage kinderen met problematiek in de thuissituatie.

Inkomensniveau (bron CBS – 2012):

Scheemda bestaat uit vier wijken: Scheemda, Scheemdermeer, Eexta en Eexta Zuid.

De leerlingen van obs Jaarfke komen voornamelijk uit de eerste twee wijken.

	Scheemda	Scheemdermeer	Eexta	Eexta Zuid
Aantal inwoners/huishoudens	2445/1140	440/175	1595/695	430/160
Percentage huishoudens met kinderen	28	45	35	52
Gemiddeld jaarinkomen in euro's(per inwoner)	20200	19500	19800	20900
Percentage lage inkomens/hoge inkomens	48/14	38/14	44/15	36/22
Percentage niet-actieven	24	?	22	?
Gemiddelde woningprijs in euro's	161000	169000	155000	216000

Conclusies

Sociaal-economische status: op basis van de opleidingen van de ouders en het gemiddelde inkomen in Scheemda kan geconcludeerd worden dat de meeste gezinnen een gemiddelde sociaal-economische status hebben.

Opvoedingsprincipes: hierover zijn geen kengetallen. De ervaring van school op dit moment is dat veel ouders bereid zijn om school te ondersteunen en te komen tot een vorm van educatief partnerschap.

Leefomstandigheden: in Scheemda zijn een relatief weinig kinderen waarbij een veilige thuisbasis ontbreekt. Waar dit wel het geval is ontbreken de basisvoorwaarden voor leren. Dit kan per kind van kortere of langere duur zijn.

Schoolfactoren

Obs Jaarfke is een school met ruim 140 leerlingen. Op basis van dit leerlingaantal kunnen zeven groepen gemaakt worden. Dat betekent dat er altijd een of meerdere combinatiegroepen zijn op school. De grootte van de groepen verschilt sterk. De meeste groepen in de midden- en bovenbouw tellen rond de 18 leerlingen. De onderbouwgroepen hebben meer leerlingen. Dit leidt soms tot knelpunten bij de te vormen combinatiegroepen.

Obs Jaarfke is gehuisvest in een oud gebouw, maar er zijn plannen voor nieuwbouw. Dit moet uiterlijk in augustus 2017 gerealiseerd zijn. De school fuseert dan met de andere openbare school en ook de christelijke school krijgt een plek in deze nieuwe brede school. In het huidige gebouw is voldoende ruimte om groepen te splitsen en individuele leerlingen te begeleiden. De infrastructuur van het gebouw is voldoende om overall ICT-middelen in te zetten. Verder is het gebouw zo ingericht dat de groepen 3 t/m 8 minimaal hinder ondervinden van de onderbouwgroepen. Het gebouw huisvest geen andere partijen.

Het team van obs Jaarfke is een ervaren team. Er wordt hard gewerkt aan de eigen ontwikkeling. Jaarlijks wordt scholing gevolgd en vindt intervisie plaats met collega's van de andere drie scholen van het cluster. Dit betekent dat het kennisniveau van de leerkrachten op niveau is.

Aandachtspunten binnen de teamontwikkeling zijn het opbrengstgericht en handelingsgericht werken, zelfstandig werken en verschillende aspecten van het taal-leesonderwijs. Het streven is steeds meer en beter in te kunnen spelen op de eisen die de leerlingen stellen op cognitief en sociaal-emotioneel gebied, met name ook voor de meerbegaafde leerlingen. Ook het ouderbeleid is op de schop genomen, inzet hierbij is het komen tot educatief partnerschap. De focus voor schoolontwikkeling is dus erg breed, op meerdere terreinen worden stappen gezet om de kwaliteit van het onderwijs op obs Jaarfke te verbeteren.

Conclusies:

Op school zijn wisselend homogene en heterogene groepen. Het onderwijs moet erop gericht zijn enerzijds winst te boeken bij de homogene groepen, anderzijds een kwalitatief goede basis te houden bij combinatiegroepen.

Focus behouden bij de verbeteractiviteiten is belangrijk. Regelmatig moet gecheckt worden of de activiteiten opleveren wat beoogd wordt. Er moet aandacht zijn voor borging van dat wat werkt. Het is belangrijk hoge verwachtingen te hebben van zowel een groep kinderen als individuele kinderen. Hiervoor is het goed de kinderen, zowel als groep als individueel, te vergelijken met vergelijkbare (groepen) kinderen. Dit maakt dat leerkrachten een scherpe blik houden over de mogelijkheden van de leerlingen van obs Jaarfke. Steeds zal daarbij het streven zijn de lat hoog te leggen, maar niet te hoog. Leerlingen die continu falen, raken gefrustreerd en zullen uiteindelijk gedemotiveerd worden voor het leren. De balans is belangrijk.

Conclusies en aanbevelingen

Het bieden van veiligheid is belangrijk: aandacht voor kinderen op school en in thuissituaties, samenwerken met ouders bij knelpunten, verantwoordelijkheid nemen indien ouders niet meewerken.

Ouders ondersteunen en stimuleren in educatief partnerschap.

Veel aandacht voor de basisvaardigheden. Daarnaast ook aandacht voor leerlingen die meer kunnen.

Het bieden van structuur aan de kinderen in de klas en op school zorgt voor veiligheid en komt tegemoet aan de kindkenmerken van de populatie van obs Jaarfke.

Blijvend een kritische blik op de ontwikkeling van de kinderen. Hoge, reële doelen stellen, de opbrengsten steeds vergelijken met scholen met een vergelijkbare populatie.

De onderwijskundige uitdaging om een breed onderwijsaanbod te realiseren waarbij dwarsverbanden bij vakken een belangrijke plek innemen zodat verschraving van het onderwijsaanbod wordt voorkomen.

Pieky Jansen, clusterdirecteur

Ina Gils, schoolcoördinator

Scheemda, april 2015